

Redog. 1976/77:14

Verksamhetsberättelse
1976

RIKSBANKENS JUBILEUMSFOND
The Bank of Sweden Tercentenary Foundation

Redogörelse

1976/77:14

Styrelsens för Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond berättelse över fondens verksamhet och förvaltning under år 1976

1977-02-10

Till riksdagen

Styrelsen för Riksbankens jubileumsfond får härmed avge berättelse över fondens verksamhet och förvaltning under år 1976.

Ledamöter och suppleanter i styrelsen har under året varit:

professor Hans Meijer (ordförande)

suppleant: professor Örjan Lindberger

riksbankschefen Krister Wickman (vice ordförande)

suppleant: bankokommissarie Lars Hansson

riksdagsledamot Stig Alemyr

suppleant: riksdagsledamot Stig Gustafsson

riksdagsledamot Jan Bergqvist

suppleant: riksdagsledamot Maj Britt Theorin

riksdagsledamot Lennart Pettersson

suppleant: riksdagsledamot Ingemar Leander

riksdagsledamot Bertil Fiskesjö (fr. o. m. 1976-12-08)

riksdagsledamot Rune Gustavsson (t. o. m. 1976-12-07)

suppleant: riksdagsledamot Anna Eliasson (fr. o. m. 1976-12-08)

suppleant: riksdagsledamot Bertil Fiskesjö (t. o. m. 1976-12-07)

riksdagsledamot Bertil af Ugglas

suppleant: riksdagsledamot Hans Nyhage

riksdagsledamot Gunnar Richardson (fr. o. m. 1976-11-10)

riksdagsledamot Ingemar Mundebo (t. o. m. 1976-11-09)

suppleant: riksdagsledamot Ola Nyquist

professor Arne Engström

suppleant: professor Kai Siegbahn

professor Bengt Gustafsson

suppleant: professor Marianne Frankenhaeuser

professor Lennart Hjelm

suppleant: professor Torsten Hägerstrand

Filosofie doktor, docent Nils-Eric Svensson har under året varit fondens direktör och chef för dess kansli.

Styrelsen har under året sammanträtt fem gånger. Ansökningar om forskningsanslag har innan de tagits upp i styrelsen i flertalet fall granskats av

särskilda sakkunniga. Som underlag för styrelsens beslut har vidare funnits bedömningar från olika arbetsgrupper, i vilka ingått dels företrädare för fondens styrelse, dels sakkunniga utanför styrelsen. De fem av styrelsen utsedda arbetsgrupperna har under året haft följande sammansättning.

Arbetsgrupp 1: Hansson, Hägerstrand, Pettersson, af Ugglas samt professorerna Gunnar Arpi, Sven-Erik Johansson, Lars Werin.

Arbetsgrupp 2: Bergqvist, Frankenhaeuser, Meijer, Nyquist samt professorerna Carl-Gunnar Janson, Karl-Erik Wärneryd.

Arbetsgrupp 3: Fiskesjö, S. Gustafsson, Leander, Meijer, Richardson, (Mun-debo) samt professor Leif Lewin.

Arbetsgrupp 4: Engström, B. Gustafsson, R. Gustavsson, Hjelm, Siegbahn, Theorin samt professor Erik Rudberg.

Arbetsgrupp 5: Alemyr, Lindberger, Nyhage, Wickman samt professor Carl Ivar Ståhle.

Under året har dessutom funnits två av styrelsen utsedda s. k. områdesgrupper. Deras uppgift har varit att kartlägga forskningsbehov och föreslå åtgärder i syfte att främja vetenskaplig forskning inom problemområden som bedömts angelägna men hittills inte tillräckligt uppmärksamade. Grupperna har haft följande benämning och sammansättning.

1. Människan och arbetslivet: professor Edmund Dahlström, docent Bertil Gardell, fil. dr Gunn Johansson (sekr), verkstadsklubbsordförande Göran Johansson, ombudsman Leif Kjellstrand, SIF-klubbsordförande Myril Malmström, docent Töres Theorell, ombudsman John Östlund.

2. Människan och kommunikationsteknologin: docent Björn Fjaestad (fr. o. m. 1976-06-01, sekr), professor David Ingvar, ombudsman Erik Karlsson, utbildningschef Lennart Larsson, tekn. dir. Torsten Larsson, docent Karl-Erik Rosengren, teol.lic. Anne-Marie Thunberg, fil.kand. Lennart Weibull (t. o. m. 1976-05-31, sekr), professor Karl-Erik Wärneryd.

Ordförande i båda områdesgrupperna har varit fondens direktör.

Av under året tillgängliga medel för forskningsanslag, 26,3 milj. kr., hade 5,6 milj. kr. disponerats genom beslut 1975. Under året beviljade fonden 153 anslag på tillsammans 24,8 milj. kr. 5,5 milj. kr. skall belasta 1977 års disponibla medel. Summan beviljade men ännu inte utbetalda anslag utgjorde vid årets utgång 13,4 milj. kr.

Beviljade anslag disponeras enligt de särskilda villkor som finns angivna i kontrakt med varje anslagsmottagare och enligt de regler för anslagsmottagare och anslagsförvaltare som fonden utfärdat. Praktiskt taget alla forskningsanslag från fonden förvaltas av statlig läroanstalt, som också är arbetsgivare för den personal som avlönas från anslagen. Den under året till

läroanstalterna utbetalade förvaltningsavgiften (1 %) finns redovisad i den följande specifikation av omkostnader för 1976 (punkt B 3).

I en särskild bilaga lämnar fonden en närmare redogörelse för de nya projekt, till vilka anslag beviljats under år 1976. Bilagan innehåller dessutom vissa statistiska uppgifter rörande de behandlade ansökningarna. I verksamhetsberättelsen för år 1974 redovisades i översiktlig form alla anslag som ditintills beviljats av fonden.

Förvaltningen av fondens medel – vad gäller de värdepapper vilkas avkastning styrelsen disponerar – har handhåfts av riksbanken. Fondens ställning per den 31 december åren 1975 och 1976 har redovisats såsom bilaga 2 till fullmäktiges i riksbanken berättelse om bankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1976. Därav framgår bl. a. att till fonden under år 1976 influerats räntor och andra intäkter till ett belopp av kr. 27 775 073:60. Då fondens omkostnader uppgått till sammanlagt kr. 1 443 003:80 blev fondens nettointäkt (medel till forskningsanslag) detta år kr. 26 332 069:80.

I den av fullmäktige i riksbanken avgivna berättelsen för år 1976 har intagits balansräkning och resultaträkning för Riksbankens jubileumsfond. Dessa återges här tillsammans med specifikation av fondens omkostnader. Av redovisningen framgår att 1976 års ränteinkomster är något högre än föregående års. Skälet härtill är att några av fondens obligationer som förfallit till inlösen har kunnat ersättas med andra med högre avkastning. Ökningen av de tillgängliga medlen för forskningsanslag har dock under året varit avsevärt mindre än kostnadsökningarna för projekten. Av de beviljade anslagen har drygt 85 % gått till arvoden (löner) till forskare och övrig personal. Dessa arvoden utgår enligt de allmänna avtal som gäller inom det statliga området. Kostnadsökningarna har alltså varit mycket betydande under året. Även lönekostnadspålägg och förvaltningskostnader har ökat. Fondens reala utdelningskapacitet har med andra ord kraftigt minskat. Denna försvagning kommer att fortsätta. Återstående möjligheter till byten till obligationer med högre avkastning kommer inte att medföra annat än endast obetydligt ökade ränteinkomster under vissa år.

Enligt stadgarna skall fondens medel "speciellt användas för att stödja stora och långsiktiga forskningsprojekt". För närvarande varar ett projekt i genomsnitt ca 3,5 år med ett årsanslag på ca 165 tkr. Varje igångsatt projekt kräver med nuvarande kostnadsutveckling nominellt allt större anslag under den period det pågår. Utrymmet för nya projekt kommer därför i motsvarande grad att minska. Ett kapitaltillskott till fonden, vilket skulle medföra högre ränteinkomster, är därför ytterligt angeläget. Fondens framtida utdelningskapacitet kommer annars att avta på ett för forskningen mycket besvärande sätt. Mot den bakgrunden har styrelsen därför hemställt hos riksbanksfullmäktige att fullmäktige skulle föreslå riksdagen att ytterligare medel (av överskotten från riksbankens rörelse 1976) tillförs stiftelsen Riksbankens jubileumsfond. Vid sammanträde 1977-01-27 har fullmäktige emellertid ej funnit skäl att bifalla framställningen.

Balansräkning

per den 31 december 1975 och 1976

+ 421.011.175

	1975	1976
Tillgångar		
Obligationer utfärdade av		
Svenska staten	226 402 250:-	226 402 250:-
Hypoteksinrättningar	139 793 375:-	139 793 375:-
Kommuner	23 170 750:-	23 170 750:-
Industrier m. fl.	31 764 800:-	31 644 800:-
Checkräkning i riksbanken	2 491 623:21	3 309 885:99
Postgiro	41 072:22	24 731:11
Kassa	500:-	500:-

se del-annan
+ + besp. belopp
ni avskriv. bok

Kr 423 664 370:43   Kr 424 346 292:10

	1975	1976
Skulder		
Kapitalkonto	382 708 420:96	382 708 420:96
Beviljade, ej utbetalda anslag	13 752 885:62	13 366 256:23
För pensionsavgifter m. m. reserverade medel	2 165 549:03	1 691 959:65
Disponibla medel	1 272:40	7 532:92
Ej utnyttjade anslag	168 956:12	216 464:54
Innehållen skatt	16 402:-	23 588:-
Årets nettointäkt	24 850 884:30	26 332 069:80

Kr 423 664 370:43   Kr 424 346 292:10

Resultaträkning

per den 31 december 1975 och 1976

	1975	1976
Utgifter		
Omkostnader	1 104 198:90	1 443 003:80
Fondens nettointäkt	24 850 884:30	26 332 069:80

Kr 25 955 083:20   Kr 27 775 073:60

	1975	1976
Inkomster		
Ränteinkomster netto	25 913 212:30	27 749 296:23
Övriga intäkter	41 870:90	25 777:37

Kr 25 955 083:20   Kr 27 775 073:60

Specifikation av omkostnader för år 1976

A. Förvaltningskostnader

1. Arvoden till styrelsen (inkl. arbetsgrupper)	149 500:-	
2. Lönekostnader	394 939:25	
varav arbetsgivaravgifter m. m.	67 576:-	
3. Sjukvård	1 654:45	
4. Reseersättningar	13 030:40	
5. Lokalkostnader	134 631:25	
6. Expenser	178 911:09	
varav inventarier	85 145 76	
telefon	7 978:85	
kopiering	43 098:25	
kontorsmateriel	26 423:90	
övriga expenser	16 264:33	872 666:44

B. Projektomkostnader

1. Arvoden till sakkunniga	161 800:-	
2. Konferenser	35 863:60	
3. Förvaltningsavgifter	216 842:-	
4. Områdesgrupper	155 831:76	570 337:36

Totalt kronor 1 443 003:80

En fortlöpande räkenskapsmässig granskning av fondens verksamhet och förvaltning har utförts av riksbankens revisionsavdelning. Verksamhetsberättelse för fonden kommer i enlighet med föreskrift i fondstadgarna att överlämnas till riksdagens revisorer.

Stockholm den 10 februari 1977

Hans Meijer

Krister Wickman   Bertil af Ugglas

Stig Alemyr   Gunnar Richardson

Jan Bergqvist   Arne Engström

Lennart Pettersson   Bengt Gustafsson

Bertil Fiskesjö   Lennart Hjelm

Nils-Eric Svensson

RIKSBANKENS JUBILEUMSFOND 1965–1976

I det följande presenteras under avsnitt A (s. 6–27) sammanfattningar av projektplanerna för de nya forskningsprojekt som under 1976 beviljats anslag från fonden. Vidare redovisas under avsnitt B (s. 27–30) vissa statistiska uppgifter rörande verksamheten 1965–1976.

A. Nya projekt som beviljats anslag år 1976

Företagsekonomi

Lars Wohlin:

Inflationen, företagets kapitalvärde och tillväxt, dnr 76/54

Projektet syftar till att teoretiskt och empiriskt analysera inflationens betydelse för företagets kapitalvärde och tillväxtbetingelser. Utredningen koncentreras till tre olika aspekter av inflationens verkan. Det gäller för första den vanliga hypotesen att framtida prisstegringar inte förutses korrekt och inte heller anteciperas då låneavtal ingås. Ett andra och näraliggande problem gäller frågan om inflationen förändrar företagets beroende av extern finansiering. Som en tredje aspekt undersöks skattesystemets verkan i en inflationsprocess.

Nämnda problem kommer att analytiskt integreras i teoretiska modeller för företagets kapitalvärde. Vidare studeras hur den för företaget optimala investeringspolitiken vad gäller investeringsvolymens utveckling över tiden, fördelning mellan olika kapitalföremål och projekt med olika risk påverkas av varierande inflationsförväntningar. En central del av undersökningen gäller inflationens inverkan på företagets kapitalkostnad vid nyinvesteringar. Förhoppningen är att få fram mer realistiska formuleringar av kapitalkostnadsbegreppet och skapa en fastare teoretisk grund för konstruktion av empiriska investeringsfunktioner.

Nationalekonomi

Karl G. Jungenfelt:

Sambandet mellan ekonomisk tillväxt, realkapitalbildning och naturresurser, dnr 76/52

En utvecklad, industriell ekonomi är starkt beroende av naturresursbaserade råvaror. I tillväxtprocessen demonstreras detta av den – i varje fall hitintills – ständigt växande användningen. Detta samband framställs ofta i debatten som ensriktat: tillväxten är beroende av ökad utvinning. Självklart är detta en betydelsefull aspekt på förutsättningarna för ekonomisk utveckling i framtiden.

Ekonomisk tillväxt betyder emellertid också ökad kapitalanvändning, nya teknologier och höjd konsumtionsstandard (inkl. miljö). Alla dessa förändringar medför att utnyttjandet av naturresurser starkt ändrar karaktär och inriktning. Till en del styrs dessa tendenser från tillväxtsidan, men till en del är de uppenbarligen initierade av resursernas relativa knapphet. Man kan här anföra flera studier som påvisar betydelsen av interaktionen mellan tillväxt och utvinningen av naturresurser. Det karaktäristiska för denna omvandlingsprocess är att den uppvisar en påtaglig diversifiering. Dess verkningar berör utvinning och förädling av råvaran likaväl som användning av den slutliga produkten. Ekonomins produktsammansättning förändras och därmed användningen av övriga resurser såsom arbetskraft, kapital och miljö.

Föreliggande projekt avser belysa hur detta samspel fungerar i den svenska ekonomin. Tillväxten kommer inte enbart att studeras i aggregerade termer, utan intresset fokuseras snarast mot de strukturella förändringarna. För en enskild ekonomi är dessa sannolikt av större intresse än den globala råvaruproblematiken vid en tidshorisont av 20–25 år. Energi och skogsråvaror har primärt bedömts vara mest betydelsefulla. Båda utnyttjas dessutom i samband med mycket kapitalintensiva produktionsprocesser, vilket gör dem starkt beroende av ekonomisk tillväxt. Analysen kommer emellertid att läggas upp så att alternativa naturresurser kan inkluderas i ett senare skede.

Assar Lindbeck:

En ny ekonomisk världsordning, dnr 76/62

Projektet syftar till att allsidigt analysera olika förslag till reformer av det internationella ekonomiska systemet ("En ny ekonomisk världsordning"). Dessa förslag har framförts i syfte (a) att åstadkomma jämnare global inkomst- och maktfördelning; (b) att förbättra effektiviteten i den internationella arbetsfördelningen såväl mellan utvecklade och underutvecklade länder som mellan plan- och marknadsekonomier; (c) att förhindra störningar

av den ekonomiska balansen och förbättra världshushållets möjligheter att uppnå ekonomisk stabilitet.

Projektet har för det första en *principiell betydelse* genom att det i vissa fundamentala frågor förskjuter tyngdpunkten från studiet av enskilda länders ekonomiska problem till undersökningar av hur internationella ekonomiska institutioner och spelregler bör förändras för att säkerställa en funktionsduglig världsekonomi omfattande olika ekonomiska system och länder på olika utvecklingsnivå. Det har för det andra en *praktisk politisk betydelse* genom att aktuella förslag för det internationella ekonomiska systemet med starkt politiskt stöd i FN granskas vetenskapligt, och att forskning därmed kommer in i bilden på ett tidigt stadium när det gäller några av 70- och 80-talens viktigaste ekonomiska och politiska problem.

Gemensam ansats för genomförandet av delprojekten är att utifrån modern teoribildning och med stark empirisk-institutionell inriktning söka analysera alternativa regelsystem och mekanismer för samarbete inom och mellan marknadsekonomier och centralplanerade ekonomier samt mellan rika och fattiga länder i världshushållet.

Ann-Charlotte Ståhlberg:

Effekterna av ATP, dnr 76/65

I ett flertal industrialiserade länder har man under efterkrigstiden infört relativt likartade socialförsäkringssystem. Inte i något fall har man relaterat en individs inbetalningar till samme individs förmåner, vilket gör att dessa system endast slumpmässigt kan bli fördelningsmässigt neutrala.

Vårt ATP-system har varit förebild för liknande pensionsförsäkringar i andra länder och detta är särskilt olyckligt eftersom ATP ger inkomstomfördelningar som helt strider mot övrig fördelningspolitik. ATP gynnar vissa grupper i samhället på bekostnad av andra. De inkomstöverföringar systemet ger går från lägre inkomsttagare till högre. Vidare finns det inte heller kartlagt i vilken mån kostnaderna vältras över på kommande generationer. Med tanke på systemets stora omfattning är det förvånansvärt att ingen övrig forskning bedrivs kring systemets samhällsekonomiska effekter. I *etapp 1* klargör vi hur transfereringarna ser ut *inom* en generation genom att jämföra ATP-systemet som det nu ser ut med ett hypotetiskt perfekt försäkringssystem. På vilket sätt avviker ATP från ett renodlat premiereservsystem som svarar mot en perfekt försäkring med inbyggd värdebeständighet? ATP-systemet är utformat så att antalet år på arbetsmarknaden och livslöneprofilens utseende har stor betydelse för om en individ gynnas eller missgynnas av systemet. Med utgångspunkt från ATP:s regelsystem och fiktiva livslönkurvor gör vi individuella lönsamhetskalkyler. Avviker ATP-systemet från ett perfekt försäkringssystem kan skillnaden förklaras av att premien också innehåller en beskattning eller transferering. Våra resultat hitintills visar

att dessa inte är konsistenta med fördelningspolitiken inom andra områden. I *etapp 2* gör vi en genomgång av åtgärder, som eliminerar de icke önskvärda effekterna på inkomstfördelningen. *Etapp 3* skall klargöra hur fördelningen ser ut *mellan* generationer. Är det så att varje generation betalar för sina förmåner eller vältras kostnaderna helt eller delvis över på kommande generationer? I projektet skall ingå att jämföra en generations avgiftsinbetalningar med dess pensionsförmåner under olika antaganden vad gäller inkomstutveckling, arbetsmarknadsbeteende och realränta. Detta kommer att leda fram till rekommendationer om hur kostnaderna skall fördelas mellan generationer för att svara mot en önskad fördelning.

Peter Svedberg:

The International Grain Markets; Instability, Adjustment Incidence, and Optimal Reserves, dnr 76/82

Bakgrunden till projektet är att världens spannmålsreserver är i det närmaste uttömda och kan förväntas förbli otillräckliga under de närmaste 5-6 åren. Avsaknaden av reserver innebär att skördevariationerna i världen kommer att medföra avsevärda prisfluktuationer på de internationella spannmålsmarknaderna. I inflationsbekämpande syfte har i-länderna under senare år infört åtgärder som stabiliserar hemmamarknadspriserna på spannmål och därmed den egna konsumtionen av spannmålsbaserade livsmedel. Följden blir än större prisfluktuationer på världsmarknaden samtidigt som anpassningsbördan under dåliga skördeår vältras över på de u-länder som inte har råd med liknande prisstabiliserande subventionssystem.

Syftet med projektet är trefaldigt. En första etapp syftar till att utreda i vilken grad otillräckliga reserver och i-ländernas interna stabiliseringssystem kan förväntas destabilisera spannmålspriserna på världsmarknaden under olika antaganden om bl. a. efterfrågeelasticiteterna i olika länder, de förväntade variationerna i produktionen och de konjunkturellt betingade variationerna i efterfrågan. Etapp två blir att utreda olika konsekvenser av den förväntade ökade instabiliteten på världens spannmålsmarknader varvid u-ländernas försörjningssituation kommer att ägnas speciellt intresse. Den sista etappen består i att utveckla en modell för beräkningar av den "optimala spannmålsreserven" i världen under olika förutsättningar.

Lars Lundqvist:

Modellstudier av samband mellan regional utveckling, sysselsättning och energianvändning, dnr 76/100

Projektet har två huvudsyften. För det första är avsikten att pröva samstämmigheten mellan mål inom den ekonomiska politiken, regionalpolitiken, sysselsättningspolitiken och energipolitiken. Ett antal målkombina-

tioner undersöks med avseende på realiserbarhet i ett regionalekonomiskt perspektiv. För det andra skall målkonflikter och handlingsutrymme analyseras närmare. Inverkan av förändrade målsättningar i en viss planeringsdimension studeras i termer av sin effekt på konsumtionsutrymme och handlingsutrymme i övriga måldimensioner. Projektet avses bidra med forskningsresultat inför 1978 års energipolitiska och sysselsättningspolitiska beslutsomgång. Genom sin inriktning på regional systemkunskap kan projektet även ses som en komplettering till den forskning som bedrivs inom ERU:s pågående etapp och som ett metodbidrag när det gäller avstämning av nationella och regionala planeringsmål.

Inom projektet formuleras en matematisk modell för den regionalekonomiska utvecklingen. Den byggs upp kring ett antal regionala försörjningsbalanser som sammankopplas via inrikes leveransströmmar och persontransporter. Regionala och nationella mått på konsumtionsutrymme, sysselsättning och energianvändning kan omväxlande användas för att bilda den övergripande samhällspolitiska målsättningen eller för att fastlägga restriktioner på de regionala utvecklingsförloppen i form av ramar eller nivåer. På nationell nivå skall modellen medge hänsyn till betalningsbalansrestriktioner.

Stanley Noval:

Alkoholpolitik och alkoholkonsumtion i Sverige, 1956–1975:

En ekonometrisk analys, dnr 76/137

Projektets syfte är att, med hjälp av ekonometriska modeller och metoder, utvärdera hur hittillsvarande alkoholpolitik har påverkat alkoholkonsumtionens storlek och inriktning under perioden 1956–1975 samt söka belysa effekterna av de alkoholpolitiska åtgärder som nu övervägs. Studien avser:

1) Att mäta effekterna av förändringar i pris, disponibel inkomst, konjunktur och alkoholpolitiska åtgärder på totalkonsumtionen samt dess struktur.

2) Att förklara hur totalkonsumtion fördelar sig mellan olika dryckestyper samt utvärdera effekten av den s. k. "övergångspolitiken"; dvs. strävandena att inrikta konsumtionen mot svagare drycker.

3) Att söka isolera "alkoholisternas" segment av den totala marknaden och undersöka om deras beteende systematiskt avviker från den måttlige konsumentens.

4) Att analysera och avgöra om mellanölet orsakade en ökning av alkoholkonsumtionen under sextioalet eller om det förhindrade en ännu kraftigare förbrukning av starksprit och vin.

5) Att belysa framtida effekter på såväl konsumtion som skatteintäkter av nu föreslagna förändringar avseende prissättning på sprit och vindrycker.

Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas åt den potentiella konflikt

som finns inbyggd i huvudmålen för svensk alkoholpolitik, att begränsa total konsumtion resp. att inrikta konsumtionen mot svagare drycker.

Projektet kommer att genomföras med hjälp av avancerad ekonometrisk metodik, baserad på konsumentekonomisk teori samt tvärvetenskapliga studier inom alkoholområdet.

Lars Werin:

Skatter, lagstiftning och resursanvändning, dnr 76/149

Skatter och offentliga utgifter svarar i Sverige numera mot vardera över hälften av bruttonationalprodukten, och har därmed starka effekter på hushållens och företagens dispositioner, indirekt på hela ekonomins utvecklingsmönster. En omfattande ekonomisk lagstiftning utövar liknande påverkan. Dessa förhållanden är ofta påpekade, men samtidigt är det uppenbart att de inte beaktats av den ekonomiska forskningen i proportion till sin vikt. Även om flera delområden blivit väl kartlagda inte minst genom forskningsinsatser under de senaste åren, kvarstår en mångfald problem av stor betydelse såväl ekonomisk-politiskt som för vidareutvecklingen av den allmänna kunskapen om vårt ekonomiska system. Syftet med projektet är att bidra till fortsatt kartläggning. Det projekt som nu beviljats anslag är:

Beskattningens effekter på mönstret av produktion och utrikeshandel. En översikt av skillnader i effektiv beskattning av olika verksamheter, åtföljd av konstruktion av enkel totalmodell för Sverige varigenom skatteeffekter kan följas genom ekonomin.

Kulturgeografi

Olof Wärneryd:

Förtroendemannainflytande och kommunplanering, dnr 76/183

Intresset för intimare samarbete mellan kommunala myndigheter och universitetsinstitutioner har ökat kraftigt under senare år. För de kulturgeografiska inst. har detta främst gällt diskussioner kring spridning av forskningsresultat rörande den fysiska samhällsutbyggnaden. Målgruppen på den kommunala sidan har i huvudsak varit administratörer medan de förtroendevalda av skilda skäl varit svårare att få kontakt med. I samband med prövning av tidigare utvecklat planeringsspel för en kommuns utveckling har möjligheter öppnats för närmare kontakt med de förtroendevalda i en politikergrupp i en medelstor kommun. De goda erfarenheter som kommit ut av detta samarbete pekar på två väsentliga förhållanden inom här berört område.

För det första synes speltekniken lämpa sig väl för spridning av forsk-

ningsresultat och gynna en obunden diskussion kring aktuella problem. För det andra förefaller undervisningsformen passa in i den utbildning, som bedrivs inom de politiska partierna. Detta inte minst för att nå dels kunskapsöverföring från mer erfarna till mindre erfarna förtroendevalda, dels en inpassning och avstämning av de sektors-, förvaltnings- eller nämndbundna besluten i en totalbild av kommunens utveckling.

Syftet med föreliggande projekt är att utveckla en kommunikations- och kontaktmodell belysande de förhandlings- och underhandsvägar ett problem behandlas på och belysande de framtagna beslutsalternativen i förhållande till centrala regionala och inomkommunala beslut. Detta skall göras för två olika kommuner, varvid det första steget består i uppbyggandet av vad vi vill kalla ett "kommunutvecklingslaboratorium". I detta laboratorium skall all tillgänglig information om kommunen finnas. I nästa steg insättes deltagarna, förtroendevalda, administratörer och medborgare i ett rollspel, vilket syftar till att överbygga kommunikationssvårigheter, belysa och lösa uppkomna problem m. m. Det förtjänar påpekas att de förtroendevalda som tidigare konfronterats med det nämnda planeringsspelet uttryckte starka önskemål om en vidareutveckling av undervisningsformen som sådan och fortsatta kontakter. Vi ser därför de tidigare erfarenheterna som en avstamp för ett nytt forsknings- och utvecklingsarbete inom hittills oprövade områden.

Sociologi

Åke Daun:

Arbete och fritid. En studie av fabriksarbetets och fritidens sociala och kulturella betydelse, dnr 76/19

Studien är en empirisk undersökning av hur tidsdisponeringen och verksamheterna på arbetsplatsen och i hemmiljön inverkar på varandra för de kollektivanställda på två fabriker i stockholmstrakten. Avsikten är att klarlägga vilken betydelse det har att leva och verka i minst två skilda miljöer, arbetets och boendets. Arbetet kommer att beskrivas som en social verksamhet i fabriksmiljön och dess samspel med andra livsområden i det moderna samhället kommer att studeras.

Några av de problem som skall behandlas särskilt rör de gränser den fysiska miljön på fabriken sätter upp för samvaron mellan de anställda, skillnaderna mellan arbetsmiljön och boendemiljön med avseende på socialt liv och kultur samt den betydelse erfarenheterna från arbetslivet har i hemmiljön och omvänt.

Projektet avser att ge ett kunskapsunderlag med tillämpbarhet inom såväl arbetslivet som boende- och fritidssektorn.

Bengt Rundblad:

Livsformer i en region, dnr 76/21

Projektet anknyter till en forskningstradition vid Sociologiska Institutionen vid Göteborgs Universitet med inriktning på lokala samhällsstudier och samhällsplanering, till välfärdsforskning samt till ERU:s och NordREFO:s forskningsprogram. Det syftar till att beskriva livsformer och levnadsvillkor i olika lokala miljöer inom en region (Boråsregionen) och för olika grupper av individer och hushåll i dessa miljöer, att förklara och förstå de processer som har genererat de olika lokala livsformerna och levnadsvillkoren inom regionen samt att beskriva i vilken utsträckning olika lokala miljöer i form av ekonomisk och social struktur samt kulturell och fysisk miljö utgör resurser och villkor för individer och hushåll. Ett ytterligare syfte är vidareutveckling av metoder för att studera projektets frågeställningar. De metoder som kommer att användas är följande: historiska studier, utnyttjande av offentlig och privat statistik, genomgång av tidigare gjorda studier, intervjuer och enkäter samt deltagande observation i de skilda lokala miljöerna. Projektet väntas pågå i tre år och omfatta följande faser: förberedelsefas, materialinsamlingsfas, analys- och rapporteringsfas samt sammanfattnings- och komparationsfas.

Bengt Abrahamsson:

Medbestämmandereformens genomförande och effekter, dnr 76/116

Syfte:

1. att studera lagens motiv och mål samt precisera dessa i förväntade effekter;
2. att granska och klargöra de teoretiska föreställningar om samhälle, demokrati, arbete och kapital på vilka lagen vilar;
3. att empiriskt studera lagens effekter, dvs. på vilka sätt och i vilken mån de anställdas inflytande och medbestämmande konkret förverkligas.

Betydelse: att ge berörda parter; arbetstagarorganisationer, arbetsgivarorganisationer, riksdagen, politiska organisationer, myndigheter och andra vetenskapligt dokumenterade uppgifter om medbestämmandereformens genomförande och effekter.

Genomförande: Avsikten är dels att genomföra teoretiska studier: 1. analys av medbestämmandelagens mål och motiv; 2. bestämning av centrala begrepp, dels också planera för empiriska studier av reformens genomförande på ett antal arbetsplatser.

Bengt Rundblad:

Anläggarna och de fackliga frågorna, dnr 76/122

Anläggare benämner vi de arbetare, som deltar i uppbyggnaden av stora industrianläggningar som t. ex. oljeraffinaderier och kärnkraftverk. P. g. a. sitt arbete flyttar anläggarna runt till dessa s. k. storarbetsplatser och bor därvid i barackbyar på arbetsorten. De kan därför besöka hem och familj bara över helgerna – om avståndet till hemorten är mycket långt kan det gå ännu längre tid mellan besöken där.

Bortavaron medför starka sociala påfrestningar och det är därför synnerligen betydelsefullt för anläggarna att kunna påverka sin situation på arbetsorten. Den främsta kanalen för sådant inflytande är den fackliga verksamheten, eftersom de fackliga frågorna vid storarbetsplatser inte bara omfattar förhållanden i direkt samband med arbetet utan även bostäder, service, fritid m. m.

Projektet syftar till att genom en kartläggning och analys av de fackliga frågorna och den fackliga verksamheten på storarbetsplatser finna praktiska vägar att utöka anläggarnas inflytande över sina villkor. Undersökningen genomförs genom intervjuer med anläggare och fackliga förtroendemän i samband med att en forskare bor och arbetar på storarbetsplatser.

Statskunskap

Lars-Göran Stenelo

Internationell opinionsbildning: Kritik som utrikespolitiskt medel, dnr 76/22

Sveriges och andra småstaters förväntningar på internationella organisationer som FN och på nedrustningskonferenser har inte infriats. Den svenska regeringen är bl. a. oroad av och motståndare till supermakternas, USA och Sovjetunionen, dominerande politiska och ekonomiska inflytande. Man är också kritisk mot delar av dessa staters utrikespolitik.

Sverige har i denna situation modifierat sin utrikespolitiska attityd och sina utrikespolitiska medel. Sålunda har den svenska regeringen bl. a. framfört explicit kritik mot supermakterna för att därmed försöka förändra deras beteende. Undersökningens huvudsyfte är att granska betingelserna för denna politik och framför allt effekterna av dessa aktiviteter. Det är särskilt de opinionsbildande processer, som denna kritik initierar, som står i förgrunden för projektet. Undersökningen kommer att dels koncentreras till mottagarsidans officiella reaktioner, dels till andra opinionsbildande eliters reaktioner. Studien kommer att få en jämförande inriktning. Bland frågeställningarna kan nämnas: Vilka är de avgörande villkoren för att mottagarna skall låta sig påverkas av kritik? Vilken typ av kritik är mest verkningsfull? Hur verkar kritiken i olika politiska system? I vilken utsträckning förvanskas kritiken av mottagarna? Hur varierar mottagarnas reaktioner i olika politiska

situationer. Förändras mottagarnas uppfattning om Sveriges neutralitetspolitik?

Undersökningens teoretiska och metodiska utgångspunkter kommer bl. a. att hämtas från innehållsanalytiska arbeten, kommunikationsforskning, inflytandestudier och komparativ utrikespolitik.

Ingemar Dörfer:

Århundradets vapenaffär: Samspelet mellan regeringar och flygtillverkare i Västeuropa 1970–1975, dnr 76/35

Boken ARMS DEAL OF THE CENTURY: THE PRIMACY OF HIGH POLITICS analyserar århundradets vapenaffär, försäljningen av 320 amerikanska General Dynamics F 16 jaktflygplan till Norge, Danmark, Belgien och Nederländerna i konkurrens med svenska Viggen och franska Mirage F 1. Studien penetrerar det komplicerade spelet mellan de sju regeringar och fyra flygtillverkare som ledde fram till beslutet i juni 1975.

I boken testas nya hypoteser inom tre allt viktigare områden av internationell politik.

1. Relationerna försvarspolitik – ekonomisk politik inom säkerhetspolitiken.
2. Rustningsbegränsning och vapenanskaffningsprocessen.
3. Nya förklaringsgrunder till staters internationella beteende (beslut som resultat av förhandlingar mellan intresserade och mäktiga intressen i respektive huvudstäder).

Studien väntas belysa frågor av praktiskt intresse som

- små staters möjlighet till oberoende när de för sin säkerhet och konkurrenskraft är beroende av dyrbar avancerad teknologi
- de multinationella företagens roll i beslut av denna art
- gränserna för den svenska handlingsfriheten i utrikes- och säkerhetspolitiken.

Undersökningen vilar främst på intensivintervjuer med beslutsfattare i de skilda länderna.

Sören Holmberg:

Svensk energipolitik, dnr 76/40

Svensk energipolitik – före och efter oljekrisen 1973/74. En studie av samhälleligt beslutsfattande under radikalt förändrade politiska och opinionsmässiga förutsättningar.

Forskningsplan

Undersökning 1. En översiktlig studie av *svensk energipolitik under efterkrigstiden* som bakgrund till 1970-talets utveckling.

Undersökning 2. *Innehållsanalys av den politiska debatten kring energifrågorna åren 1973–1976* som underlag och komplettering till analysen av beslutsprocessen.

Undersökning 3. En studie av *statsmakternas (riksdag och regering), partiernas och intresseorganisationernas beslutsfattande i energifrågor* åren 1973–1976.

Undersökning 4. *Intervjuundersökning med ett väljarurval vid valet 1976* – inställning till energifrågor, effekten av opinionsbildningen, energifrågornas inflytande på väljarbeteendet.

Thore Hammarland:

Sven-Ola Lindeberg:

Den kommunala mark- och bostadspolitiken, dnr 76/145

Projektet "Den kommunala mark- och bostadspolitiken" syftar till att kartlägga och analysera kommunernas insatser i mark- och bostadssammanhang. Undersökningsperioden omfattar tiden 1966–1975. Inom denna något vida rubricering kommer forskningen att riktas mot följande centrala områden: 1) prissättningen på bostadsmarknaden, 2) värdestegringen på mark och bostäder, 3) social segregation i boendet samt 4) boendedemokratien. En sammanhållande teoretisk ram skall styra studiet av dessa problem, en ram där en av huvudhypoteserna är att kommunala beslutsfattare agerar inom ett utrymme som är (sannolikt) snävt begränsat av faktorer, vilka ligger utanför kommunalpolitikernas influenssfär.

Projektet utgår från ett urval bland kommuner som baseras på en uppsättning sådana begränsande faktorer att analysen kommer att avse 5 à 6 kommuner med i stort liknande handlingsbetingande utgångspunkter. Projektet kommer genom detta förfarande att kunna genomföra komparativa analyser, något som torde ha såväl ett inomvetenskapligt, interdisciplinärt som ett samhällsrelevant värde. Den avsedda forskningen baseras på modern statsvetenskaplig, ekonomisk och sociologisk teori.

Pedagogik/psykologi

Gunnar Jansson:

Förflyttningshjälpmedel för synskadade, dnr 75/116

Projektets allmänna syfte är att studera samfunktionen mellan synskadade fotgängare och hjälpmedel avsedda att underlätta deras självständiga förflyttning. Resultaten från projektet bör kunna användas vid modifikationer av existerande förflyttningshjälpmedel och vid nykonstruktioner för att få fram hjälpmedel som är maximalt anpassade till människans sätt att fungera. Projektet har under det första året bestått i huvudsak av tre delprojekt: (1) den långa vita kappen, (2) den svenska laserkappen, (3) "ultraljudglas-

ögon". För det andra året planeras en viss utvidgning beträffande antalet undersökta hjälpmedel, främst för att möjliggöra en jämförelse mellan de tidigare studerade och de nytillkomna hjälpmedlen. Vanligen studeras hjälpmedlen i standardiserade situationer, främst beträffande möjligheterna att med deras hjälp upptäcka och lokalisera föremål och öppningar mellan föremål. Den svenska laserkappen utvärderas delvis också med en annan metodik som innebär fri användning i vardagliga situationer. Projektet diskuteras i en referensgrupp med representanter för bl. a. Handikappinstitutet, och det bedrivs i samverkan med andra forskargrupper i Sverige, England och USA. Projektet beräknas i huvudsak vara avslutat inom en tvåårsperiod.

Stig Berg:

Psykologisk funktion hos 70- och 75-åringar. En populationsstudie, dnr 76/15

Sedan 1971/72 pågår en tvärvetenskaplig populationsstudie vid Vasa sjukhus, Göteborg (H 70). Den omfattar ett systematiskt slumpmässigt urval av 1 148 personer som var 70 år 1971/72. I en uppföljning 1976/77 studeras de överlevande, nu 75 år, och samtidigt görs ett nytt urval av 70-åringar. Huvudsyftet med H 70 är att ge en bild av sociala och medicinska förhållanden i populationen, skaffa grundläggande fakta för planering av åldersvården och samla in kunskaper om den normala åldrandeprocessen.

Syftet med detta delprojekt är att ge kunskaper om 70- och 75-åringars psykologiska funktion, särskilt vad gäller intelligens, minne, personlighet, sociala relationer samt upplevelse av åldrandet. Genom att projektet är en del av en tvärvetenskaplig undersökning kommer den psykologiska funktionen att relateras till medicinska och sociala data. Projektet har betydelse för den grundläggande förståelsen av den psykologiska funktionen under den tidiga delen av ålderdomen.

Ference Marton:

Omvärldsuppfattning hos vuxna, dnr 76/11

Utgångspunkten för projektet är att människor handlar i enlighet med sin uppfattning av verkligheten och att denna uppfattning kan vara av olika beskaffenhet hos olika människor. Av detta följer att ju bättre en människa förstår sin omvärld desto mer kommer hennes ställningstagande att ge uttryck för hennes vilja. Svårigheter att förstå omvärlden utgör kanske det allvarligaste problemet när det gäller förhållandet mellan den omvärld av information som omger samhällsmedborgaren och hans förmåga att handskas med denna omvärld.

Grundidén bakom projektet är att inlärning och tänkande bör beskrivas i termer av sitt innehåll. Syftet är att studera hur vuxna uppfattar vissa grundläggande företeelser i sin omvärld, vilka skillnader i begreppslogiska för-

utsättningar som skillnaderna i uppfattning av företeelserna i fråga är förbundna med samt hur man kan befrämja en djupare förståelse av dessa företeelser. De frågor som kommer att studeras har på ett eller annat sätt att göra med hur människor uppfattar flödet (kretsloppet) av makt, pengar och information i samhället.

Förväntningarna på utbytet av projektet hänger samman med att man genom att bättre förstå hur människor uppfattar vissa företeelser i sin omvärld hoppas kunna hjälpa dem att bättre förstå dessa företeelser.

Carl-Otto Jonsson:

Individ i grupp. Teori- och metodutveckling för studier på individplanet av gruppprocesser, dnr 76/38

Gemensamt arbete i grupp är i vårt samhälle en vanlig företeelse, och en fortsatt spridning av denna verksamhetsform är mycket sannolik. Särskilt viktigt är att grupparbete inom många områden tenderar att bli obligatoriskt samtidigt som kunskaperna om de problem som kan uppstå vid gemensamt arbete i grupp är små. – Projektet utgår från antagandet att verksamhet i grupp kan innebära problem för många människor. Närvaron av andra, kravet på samordning och det emotionella klimatet i grupp påverkar individen på ett sätt som ibland blir övermäktigt. – Projektets övergripande mål är att studera förhållanden som påverkar individens insatser och känslomässiga reaktioner i olika typer av arbetsgrupper.

Frågeställningar är: Hur skall man beskriva och förklara sambandet mellan individuella reaktioner och grupp-processer? Hur skall man kunna analysera dessa samband empiriskt? Vilken bild kommer man fram till för förhållandet mellan individ och grupp?

Projektet begränsas till arbetsgrupper med maximalt ca tio medlemmar. En första empirisk studie omfattade två arbetsgrupper av psykologistuderande, men i fortsättningen planeras studier av grupper i arbetslivet och i grundskolan.

Sigvard Rubenowitz:

Member's Participation in Industrial Organizations, dnr 76/47

Olika former av medinflytande för anställda i arbetsorganisationer har sedan slutet av 1940-talet introducerats i den industrialiserade världen. Några av dessa medinflytandeformer har i huvudsak tillkommit av politiska och/eller fackliga orsaker, medan andra medinflytandeformer har förespråkats av organisationsteoretiker och arbetspsykologiskt inriktade forskare. Målen för ökat medinflytande har varit ökad arbetstillfredsställelse och ökad produktivitet. Dessa mål har man sökt uppnå främst genom att ändra de teknologiska produktionsformerna så, att större möjlighet till självstyrning av

arbetet ges, vidare genom att söka reducera de negativa, individualpsykologiska effekterna av hierarkiska strukturer, genom att skapa en effektivare ledning och samordning av organisationer och arbetsenheter samt genom att sprida kontrollen inom organisationerna och arbetsenheterna till flera individer eller grupper representerande olika intressen. Sedan 1974 arbetar en grupp forskare från Nederländerna, Storbritannien, Frankrike, Israel, Västtyskland och Sverige på att i ett gemensamt forskningsprojekt av empirisk natur kartlägga effekterna av olika former för medinflytande. Speciellt kommer att studeras effekter av medinflytande i beslutsprocessen på tre olika nivåer: eget inflytande, arbetsgruppens inflytande och inflytande via det representativa systemet. Forskningsprojektet avser härvidlag att belysa eventuella effektvariationer inom respektive länder såväl som mellan länderna.

Medicin

Arvid Wretlind:

Sambandet mellan kost, nutritionsstatus och alkoholkonsumtion hos alkoholskadade och hos personer med måttliga alkoholanor, dnr 75/137

Alkoholskadorna utgör ett av de stora folkhälsoproblemen i Sverige. Alkoholism ingår som väsentlig komponent i en rad sjukdomstillstånd, där näringsrubbningar som följd av alkoholens metaboliska verkan utgör ett viktigt element. Medan den måttliga alkoholförtärlaren täcker 2–6 % av sitt kalori-intag med alkohorkalorier, uppgår denna andel till 20–40 % hos alkoholisterna, med deletär inverkan på en rad funktioner.

Föreliggande undersökning är av tvärvetenskaplig karaktär och utföres gemensamt av institutionerna för alkoholforskning och för näringslära. Den avser att studera fenomen av stort intresse för samhället och den enskilde och syftar till att fylla en viktig lucka i våra kunskaper om kostens betydelse, enkannerligen vilken roll alkohol spelar för uppkomsten av näringsrubbningar och organskador hos alkoholskadade, ett område där studier av detta slag inte tidigare gjorts.

Undersökningen har både praktisk och teoretisk betydelse. Den ger underlag för tidigdiagnostik av alkoholskada, för nutritionell profylax och klinisk rehabilitering, den torde bidra till att särskilja ett "tolerabelt", "oskadligt" alkoholbruk från ett som ger långtidsskador och på vilka näringsämnen som främst är i farozonen och ge underlag för långtidsprognos. Viktigt är även att studien ger vidgade kunskaper om "normalbefolkningen", uppgifter som hittills saknats. Teoretiskt ger studierna ökade kunskaper om de verkningsmekanismer som ligger till grund för uppkomsten av näringsrubbningar och långtidsskador och därmed ökade möjligheter till effektiv profylax och longitudinella studier.

Naturvetenskap

Eric Fabricius:

Visuell och akustisk kommunikation hos djur, dnr 76/5

De akustiska och visuella kommunikationssystemen hos några arter fåglar och fiskar undersöks med avseende på systemens anpassning till arternas sociala organisation och ekologi. Ett huvudsyfte är att studera den biologiska funktionen av de olika signalhandlingar och beteenden ett djur visar upp. Genom jämförande undersökningar försöker vi analysera t. ex. varför vissa fågelarter har en enkel, monotont upprepad sång med små variationsmöjligheter och lågt informationsinnehåll medan andra arter har informationsrik och varierande sång. Vidare undersöker vi samspelen mellan akustiska och visuella signalhandlingar i fåglars kommunikation i olika situationer och sambanden mellan direkta kamphandlingar och beteenden med kommunikativ funktion hos fiskar.

Lars-Åke Appelqvist:

Studier av fettsyra desaturaser hos oljeväxtfrön under utveckling, dnr 76/33

Det svenska folkhushållet är långt ifrån självförsörjande beträffande produktion av vegetabil olja. De enda oljevaxter som är högproducerande i vårt klimat är raps och rybs. Genom växtförädling framställda rapssorter utan erukasyra (en fettsyra som har ogynnsamma effekter vid tillförsel till försöksdjur) innehåller endast ca 25 % linolsyra (en fleromättad fettsyra, vars andel i folkkosten borde öka enligt officiella rekommendationer). Sådana nya rapssorter har, liksom de gamla, ca 10 % linolensyra i fett som därmed blir mera härskningsbenäget och mindre användbart i livsmedel. Vid s. k. härdning av fett, varigenom linolensyran avlägsnas, uppstår i viss utsträckning "onaturliga" fettsyror vilkas värde i livsmedel är under debatt.

Mot denna bakgrund avser vi studera regleringen i det omogna oljeväxtfröet av de enzym (desaturaser) som syntetiserar linolsyra ur oljesyra och linolensyra ur linolsyra. Vi avser i detta projekt framför allt jämföra desaturaser ur mognande rapsfrö med dem ur mognande sojaböner, eftersom de fettbildande cellerna hos sojaböner har en ultrastruktur som liknar dem hos rapsfröet och det inte med nuvarande kunskap inom genetik, cellfysiologi och biokemi synes föreligga anledning anta att rapsfröet inte skulle kunna syntetisera "sojaolja" med ca 50 % linolsyra.

Vi skall vidare studera olika vägar för biosyntes av linolensyra samt deras subcellulära lokalisation. Om det finns två oberoende vägar för linolensyrasyntes i växtcellerna finns det sannolikt även möjlighet att genom "genetisk manipulering" framställa rapsolja med mycket låga linolensyrahalter.

Humaniora

Folke Nordström:

"Studier i Härnösands bebyggelsehistoria 1585-1970"
(Norrländska städer och kulturmiljöer, projekt 1), dnr 76/4

Målsättningen är att med utgångspunkt från bevarat källmaterial och tidigare forskning ge en uttömmande bebyggelsehistorisk beskrivning av staden Härnösands utveckling från grundandet 1585 fram till 1970. I första hand kommer stadsplanerna och stadens utveckling som helhetsstruktur att studeras. I andra hand behandlas de olika bebyggelsekategorier av vilka staden är sammansatt med hänsyn till deras specifika problem. Detta kan inte ske utan att materialet ställs i relation till den samtidiga sociala, ekonomiska och kulturella utvecklingen. Också det allmänna stadshistoriska perspektivet måste ges en framträdande plats.

Projektet ingår i det vid avdelningen för konstvetenskap nyligen startade forskningsprogrammet "Norrländska städer och kulturmiljöer". Dess syfte sammanfaller delvis med målsättningen för ramprogrammet, vilket är att utarbeta bebyggelsehistoriska översikter för de kulturhistoriskt intressantare norrländska städerna. Sådana översikter som f. n. saknas i de flesta fall skulle utöver de rent vetenskapliga målen kunna tillgodose ett antal konkret föreliggande behov i samhället:

- vidga faktaunderlaget för planering och saneringsverksamhet i kommunerna,
- tillgodose kulturhistoriska intressen hos allmänheten i kommunerna,
- ge underlag för komprimerade handböcker för turister.

Bo Bennich-Björkman:

Populärfiktion i Sverige 1830-1970 - medier, produktion, spridning, struktur och funktioner, dnr 76/29

Projektet syftar till att analysera populärfiktionens roll i det svenska samhället 1830-1970. Med populärfiktion avses ett enkelt, ofta schablonartat berättarstoff som når en bred publik genom skiftande medier - t. ex. detektivromaner, kärleksnoveller, folklustspel, västernfilmer. En huvudmålsättning är att följa olika genrer eller berättelsetyper i flera medier och utforska det samspel som förekommer både i produktions- och konsumtionsledet.

Värdet av detta slags forskning sammanhänger med populärfiktionens betydelse i dagens samhälle. Det rör sig om företeelser som i ett invecklat växelspel både formar och uttrycker breda folklayers fantasi- och känsloliv. I olika sammanhang - i statlig kulturpolitik, inom skolväsende och folkbibliotek etc. - har behovet av kunskap om populärkulturen allt starkare gjort sig gällande.

Den historiska dimensionen är en nödvändig förutsättning för analysen av modern populärfiktion – åtskilliga genrer och berättarformer leder sitt ursprung till 1800-talet. Projektet syftar inte till att ge en heltäckande bild utan koncentreras till ingående studier av två perioder. Två delprojekt inriktas på 1800-talets litteratur och teater, två på efterkrigstidens film och litteratur. Inom varje delprojekt undersöks produktionen av populärfiktion, distributionsvägarna och i möjligaste mån även konsumtionsledet. I nära samarbete mellan delprojekten analyseras form och innehåll och dessa aspekters samband med marknadsvillkoren och publikstrukturen.

Bengt Nordberg:

Stad och omland: Urbaniseringen speglad i språket, dnr 76/31 B

Urbaniseringen speglad i språket är ett delprojekt i det större tvärvetenskapliga forskningsprojektet Stad och omland. I detta senare medverkar förutom språksociologer även historiker och etnologer. I den språksociologiska delen av projektet är avsikten dels att söka mäta den betydelse urbaniseringen haft och fortfarande har för talspråkets utveckling i vårt land, dels att utifrån den språkliga anpassning som kan konstateras hos enskilda flyttare försöka dra slutsatser om deras sociala anpassning över huvud taget.

Bengt Sigurd:

Dövas åtbördsspråk, dnr 76/32

Projektets syfte

- att göra en inventering av teckenförrådet i det svenska åtbördsspråket,
- att analysera och beskriva tecknens struktur,
- att på grundval av tecknanalysen konstruera ett skriftsystem för åtbördsspråket (att användas bl. a. i teckenlexika),
- att undersöka satsbildningsreglerna och mimikens roll för språket,
- att beskriva användningen av handalfabetet med särskild vikt vid vilka reduktioner som görs vid bokstavering.

Projektets betydelse

Åtbördsspråket är det naturliga kommunikationssättet för döva. Åtbördsspråket har inte i nämnvärd utsträckning använts inom dövundervisningen; det har förekommit att döva barn förbjudits att kommunicera med varandra med åtbördsspråket. Orsaken har varit pedagogernas uppfattning att åtbördsspråket verkar hämmande på barnens möjligheter att lära sig den talade och skrivna svenskan. – Litteraturen om åtbördsspråket är ytterst torftig. Någon språkvetenskaplig undersökning av åtbördsspråket har inte företagits, och kunskaperna om språket är helt obetydliga.

Eva Gårding:

Optimering av svenskt uttal, dnr 76/46

Projektet syftar till att förbättra uttalsundervisningen i svenska.

I ett brytningsarkiv ämnar vi samla material som visar talad svenska, typisk för några aktuella invandrargrupper. Genom att på konstgjord väg med avancerad teknik efterlikna olika ingredienser i sådant tal kan vi med test undersöka hur svenska lyssnare värderar och förstår olika former av främmande brytning. Detta kan inte ske utan att man kartlägger och sorterar uttalsfel med hänsyn till vad man vet om skillnader och likheter mellan svenska och de främmande språken.

Undersökningen skall visa vilka faktorer i svenskt uttal som läraren bör satsa på för att få ett optimalt resultat i en undervisningssituation med begränsade resurser i fråga om tid, elevmaterial och lärarinsatser. Resultaten väntas också bidra till att förbättra läromedel, tekniska hjälpmedel och lärarutbildning. Dessutom kommer de att få betydelse för undervisningen i modersmålet särskilt för språkligt handikappade, och för undervisningen i främmande språk. Vi ämnar publicera våra resultat i pedagogiskt slagkraftig form och föra ut dem vid studiedagar till olika kategorier av lärare.

För en invandrare i Sverige är ett bristfälligt uttal ett svårt handikapp. Det finns ett stort behov av nya effektiva metoder i uttalsundervisningen baserade på tillförlitliga undersökningar.

Carl-Axel Gemzell:

Stormakterna och Sverige, dnr 76/71

Projektets målsättning är att belysa de ömsesidiga relationerna mellan stormakterna och Sverige 1905–45. Dessa har behandlats i tidigare forskning. Under de allra senaste åren har emellertid materialbasen genomgripande förändrats. Synen på och sättet att analysera internationella relationer har också utvecklats. Detta motiverar en förnyad behandling av ämnet. Syftet är att med hjälp av historisk-genetisk metod nå fram till en fördjupad förståelse för de mekanismer som bestämmer relationerna mellan stormakterna och Sverige. I anslutning till de teoriansatser som föreligger i nyare utländsk forskning riktas uppmärksamheten på viktiga faser i industrialiseringsprocessen, särskilt på fundamentala utvecklingskriser och i detta sammanhang på rustningarnas betydelse för kriser och krisstabilisering.

Projektet skall utmynna i sex undersökningar. Fyra uppgifter behandlar relationerna mellan stormakterna och Sverige under olika tidsavsnitt. En femte uppgift ägnas en specialstudie av stormakternas rustningar samt deras internationella förgreningar och konsekvenser med särskild hänsyn till Sverige. I en sjätte undersökning granskas den svenska utrikesförvaltningens utveckling med tonvikt vid hur ett tidigt krisartat stadium av industrialiseringen påverkat utrikesförvaltningens struktur. Projektledaren skall i en

avslutande framställning sammanfattande analysera och syntetisera resultaten av undersökningarna.

Göran Malmqvist:

Mao Zedongs skrifter: översättning och analyser, dnr 76/118

Kinas nutidshistoria – från opiumkriget och fram till våra dagar – är utan tvivel av den största betydelse inte endast för det kinesiska folket utan även för världen i övrigt. Den av en grupp japanska forskare under ledning av professor Takeuchi Minoru nyligen genomförda redigeringen av en samlad utgåva av Mao Zedongs skrifter på originalspråket (för perioden 1917–1949) har varit epokgörande inom detta forskningsområde. Denna utgåva har givit forskare utanför Kina en fast grundval för studiet av en av de viktigaste etapperna i det moderna Kinas framväxt, den omdaning av det kinesiska samhället som har ägt rum från Fjärdemajrörelsen 1919 och fram till befrielsekrigets slut.

Detta projekt syftar till att genomföra en fullständig översättning, försedd med noter och kommentarer, av professor Takeuchis samlingsverk. Ett framgångsrikt genomförande av projektet skulle innebära att ett historiskt material av unik betydelse inte endast för förståelsen av Kinas utveckling utan också för studiet av de sociala omvälvningar och nationella befrielseströrelser som i så hög grad präglat skeendet i tredje världen efter andra världskrigets slut skulle bli tillgängligt för såväl sinologisk som samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning.

Arbetarrörelsens arkiv:

Om katalogisering av det äldre biblioteket vid Arbetarrörelsens arkiv, dnr 76/127

Biblioteket vid Arbetarrörelsens arkiv består av ca 100 000 böcker och broschyrer om omkring 3 000 periodicatitlar. Av dessa är hälften svensk litteratur, ofta av unikt värde. Mycket av materialet måste betraktas som tryckt källmaterial för forskning i arbetarrörelsens agitationshistoria och organisationssträvanden. Några bibliografier eller hjälpmedel om det material som publicerats under årens lopp och som nu förvaras på arkivet finns ej. Biblioteksmaterialets tillgänglighet beror därför helt på uppställningen av själva materialet och katalogsystemets uppbyggnad.

Det katalogsystem arkivet har från 1967 enligt moderna forskningsbiblioteksprinciper låter nyttjaren söka litteratur genom följande alternativ: 1:a, och 2:a och 3:e författare, 1:a och 2:a utgivare, boktitel, institution eller organisation, serienamn samt ett antal söktermer som har karaktären av ämnesord eller slagord. Dessutom framgår numera bokens alla titlar, sidoantalet, förlagsnamn samt förekomsten av illustrationer, omfattande bibliografier m. m.

Den gamla alfabetiska katalogen som dokumenterar all litteratur som katalogiserats 1902–1966, är däremot väldigt torftig dels i vad gäller sökmöjligheter, dels i vad gäller den bibliografiska beskrivningen. Sökning är bara möjlig genom 1:a författaren (vid anonymkatalogisering genom huvudtiteln) och kortet anger bara författarna, huvudtiteln, utgivningsort och -år. Katalogen är skriven på långlappar (ofta handskrivna) och befinner sig i mycket dåligt skick. Både lapparna och lådorna – som inte längre finns i marknaden – är oerhört nedslitna.

Projektet avser överföring av den gamla alfabetiska katalogen till den nya kombinerad med gallring: ca 3 000 titlar ur de gamla samlingarna uppskattas som gallringsbara. Projektet skulle ge institutionen ett enhetligt uppbyggt bibliotek med alla det moderna katalogiseringssystemets ingångar även i samlingarna, som katalogiserats före 1967, och dessutom lyfta fram i dag helt dolda titlar och författarnamn.

Jan Ling:

Samhällsinriktad musikvetenskap II, dnr 76/154

”Samhällsinriktad musikvetenskap II” innebär en ny fas i den musik-sociologiska forskningen vid Musikvetenskapliga Institutionen i Göteborg. Genom att betrakta musik som ett budskap som sänds från musikskapare till lyssnare skall vi studera sambandet mellan musikens yttre samhälleliga former och musikens inre uppbyggnad. Vi antar att det för människor i olika musikmiljöer finns olika normer och uppfattningar som är betydelsefulla vid beskrivning av musikens budskap och att det utifrån dessa går att vidareutveckla en musikanalys. På så sätt kan man få nödvändig kunskap för både individen och den samhälleliga kulturplaneringen till en medveten användning av musik.

Forskningen skall innehålla dels en metodinriktad teoretisk del, dels en tillämpad del som utföres tillsammans med olika intressegrupper i samhället.

Under en period på 1 1/2 år kommer följande 4 delområden att undersökas speciellt:

1. *Dansmusiken i Skaraborg*, där intervjuer och musikanalys skall ge en bild av musikens roll i upplevelsen av dansmiljön.
2. *Musik och arbetsmiljö*, där förhållandet mellan buller/bullerskador och musikupplevelse skall studeras utifrån hypoteser om olika lyssnarattityder i en undersökning vid Lidköpings mekaniska verkstad.
3. *Musikamatörism i frikyrkan*, där musikens betydelse i samband med religiösa och sociala upplevelser skall studeras i den blomstrande amatörverksamheten i Götene pingstförsamling.
4. *Musiklivet i Hjo*, där vi skall följa musiklivets förändringar under Rikskonserters punktinsats i ett kommunprojekt.

Klas Bööck:

A. Krigshandelsavtalet Sverige-Sovjet

B. Miljardkreditavtalet 1946 Sverige-Sovjet, dnr 76/155 A+B

Anslag till framställning och tryckning av två böcker.

Övrigt

Samarbetskommittén för långsiktligt motiverad forskning (SALFO):

Kulturlandskapets/den byggda miljös utveckling, dnr 76/167

Forskningsprojektet är en större kunskapsöversikt över kulturlandskapets/den byggda miljös utveckling. Syftet är att inventera, sammanställa och kritiskt granska kunskap inom detta mellanvetenskapliga forskningsfält. På detta sätt skall bl. a. väsentliga kunskapsluckor kartläggas. Därvid ges en uppfattning om var kommande forskningsinsatser är särskilt angelägna. Översikten skall således ses mer som *ett led i forskningsplanering* än som ett traditionellt forskningsprojekt. Kunskapsöversikten skall avrapporteras i bokform, både i en längre svensk och i en kortare engelsk version.

Kunskapsöversiktens huvudsyfte är att söka bestämma de huvudsakliga förändringsfaktorerna för den byggda miljön och det övriga kulturlandskapets utveckling. Översikten kan struktureras i tre självständiga delar. De är i prioriteringsordning: 1. Att göra en historisk översikt samt en framåtsyftande bedömning av förändringsfaktorerna. 2. Att ange frihetsgraderna i kulturlandskapets framtida utveckling samt möjligheterna till styrning. 3. Att precisera några alternativa framtida fysiska strukturer. Deras konsekvenser i olika avseenden skall bedömas.

Ron E. Case:

The Future of Science and Technology and their Changing Relation to Man, Nature and Society, dnr 76/167

The book will embody the following point of view: Science as an institution in society is growing exponentially with a doubling period of about fifteen years. No other social institution in history has grown so fast and with such consequences for the human race. Science is a necessary condition for all the crises we face today. Yet the vast majority of people, among these many scientists themselves, know little or nothing about science. What is needed is, firstly, a popular understanding of the essential nature of sciences, both social and natural, and their products. In order to preserve the basic values of a democratic civilization it is imperative that people be able to form an opinion in matters scientific. This is an immense task but not, I think, an impossible one. Secondly, we need to develop a coherent relation

between the sciences and the humanities. A culture divided against itself can hardly hope to mobilize what is vital and creative in the human spirit in one part of the world and unite with the rest of the planet in the solving of our urgent problems.

B. Statistiska uppgifter angående verksamheten 1965–1976

I följande tabeller redovisas en översikt över anslagens fördelning mellan ämnesområden, dels för år 1976 (tabell 1), dels för hela den tid under vilken fonden varit verksam, 1965–1976 (tabell 7).

Vidare redovisas uppgifter om relationen mellan fortsättningsanslag och nya anslag 1976 (tabell 2) samt hur de nystartade projektens anslag fördelar sig mellan olika fakultetsområden (tabell 3). Uppgifter om de beviljade anslagens fördelning på olika läroanstalter (motsvarande) lämnas också (tabell 4) liksom deras storlek (tabell 5) och löptid (tabell 6).

Genom att flera projekt, särskilt de som har större omfattning är av mångvetenskaplig karaktär, är fördelningen på ämnesområden endast ungefärlig. Projekten har förts till det område som har bedömts vara mest centralt. I stort sett ger tabellerna dock en rättvisande bild av inriktningen av fondens verksamhet.

Liksom under tidigare år har fondens anslagsgivning koncentrerats på samhällsforskning i vid mening. De ämnen som sammanförts under beteckningen samhällsvetenskap har fått 58,2 % av anslagsbeloppet under 1976. För hela perioden 1965–1976 är motsvarande andel 53,1 %. De olika ämnenas procentuella andelar varierar givetvis något år från år. Anledningen härtill kan vara att något stort projekt inom ett ämne tillkommit eller slutförts och är sålunda inte uttryck för någon ändring i fondens anslagspolitik.

Prioriteringen av samhällsforskning tar sig inte endast uttryck i att en stor del av anslagen tilldelas forskningsprojekt inom de ämnesområden som här betecknats som samhällsvetenskapliga. Även vid fördelningen av de anslagsmedel som går till naturvetenskap, humaniora och medicin m. m. ges hög prioritet åt sådan forskning som bedöms vara av speciell relevans för den tekniska, ekonomiska och sociala utvecklingens effekter på individ och samhälle.

Under 1976 beviljades helt eller delvis 153 ansökningar av 336 ingivna. De beviljade anslagen uppgick till 24,8 milj. kr. medan de avslagna ansökningarna avsåg ett belopp på 31 milj. kr.

Av de beviljade anslagen 1976 har 39 avsett nya projekt och 114 fortsättningsanslag varav 43 getts som slutanslag. De nya anslagens andel av det totalt beviljade beloppet var 18,6 % och fortsättningsanslagens var 81,4 %.

Tabell 1. Ansökningar och beviljade anslag 1976

(Belopp i tusental kronor)

Ämnesområde	Beviljade anslag		Ansökningar		Beviljade anslag i %	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	av sökt belopp	per ämnesområde
1. SAMHÄLLSVETENSKAP	85	14 427	161	25 892	55,7	58,2
1.1 Ekonomisk historia	3	703	5	1 257	55,9	2,8
1.2 Företagsekonomi	4	427	15	2 241	19,1	1,7
1.3 Nationalekonomi	10	1 397	22	2 918	47,9	5,6
1.4 Kulturgeografi	8	1 102	14	1 947	56,6	4,4
1.5 Sociologi/soc.pol.	13	1 793	25	3 380	53,0	7,2
1.6 Statistik	4	857	6	1 107	77,4	3,5
1.7 Statskunskap	21	4 324	31	5 352	80,8	17,5
1.8 Forskning om forskning	1	25	1	25	100,0	0,1
1.9 Informationsbehandling	1	282	1	282	100,0	1,1
1.10 Pedagogik	10	1 784	19	3 330	53,6	7,2
1.11 Psykologi	9	1 248	21	3 568	35,0	5,1
1.12 Juridik/Kriminologi	-	-	-	-	-	-
1.13 Socialantropologi	1	485	1	485	100,0	2,0
2. MEDICIN	8	1 940	39	7 977	24,3	7,8
3. NATURVETENSKAP	13	1 855	34	5 908	31,4	7,5
4. TEKNIK	-	-	-	-	-	-
5. HUMANIORA	42	5 665	92	13 995	40,5	22,8
6. Övrigt	5	914	10	2 081	44,6	3,7
Summa	153	24 801	336	55 853	44,4	100,0

Tabell 2. Forsättningsanslag/nya anslag 1976

(Belopp i tusental kronor)

Typ av ansökan	Beviljade anslag		Ansökningar		Beviljade anslag i %	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	av sökt belopp	per anslagstyp
Fortsättningsanslag	114	20 178	132	22 103	91,3	75,7
Nya anslag	39	4 623	204	33 750	13,7	12,6
Summa	153	24 801	336	55 853	44,4	79,3

63,136

Tabell 3. Nya anslag 1976

(Belopp i tusental kronor)

Fakultetsområde	Beviljade anslag		Ansökningar		Beviljade anslag i %	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	av sökt belopp	per fakultetsområde
Samhällsvetenskap	24	2 899	98	14 784	19,6	62,7
Medicin	1	190	31	5 957	3,2	4,1
Naturvetenskap	2	180	21	3 979	4,5	3,9
Humaniora	9	1 145	47	8 047	14,2	24,8
Övrigt	3	209	7	983	21,3	4,5
Summa	39	4 623	204	33 750	13,7	100,0

Tabell 4. Beviljade anslag 1976 fördelade efter läroanstalter (motsvarande).

(Belopp i tusental kronor)

Läroanstalt	Antal	Belopp	%
Göteborgs universitet	21	3 532	14,2
Linköpings universitet	1	120	0,5
Lunds universitet	23	3 261	13,1
Stockholms universitet	33	5 051	20,4
Umeå universitet	10	1 926	7,8
Uppsala universitet	24	4 627	18,7
Karolinska institutet	3	675	2,7
KTH	6	1 118	4,5
Handelshögskolan Sthlm	3	544	2,2
Lärarhögskolorna	2	334	1,3
Jordbrukets högskolor	2	331	1,3
Skogshögskolan	1	112	0,5
Veterinärhögskolan	1	80	0,3
Museer	2	362	1,5
Vissa statl. inst.	4	632	2,5
Enskilda forskare	2	95	0,4
Övrigt	14	2 001	8,1
Summa	153	24 801	100,0

Tabell 5. Beviljade anslag 1976 fördelade efter anslagsbelopp och fakultetsområde.

Anslagsbelopp i tkr	Medicin	Humaniora	Samhällsvet.	Naturvet.	Övrigt	Totalt	%
-100	2	16	28	4	3	53	34,6
101-300	2	24	51	8	1	86	56,2
301-	4	2	6	1	1	14	9,2
Summa	8	42	85	13	5	153	100,0

Tabell 6. Beviljade anslag 1976 fördelade efter utsträckning i tid och fakultetsområde.

Längd antal år	Medicin	Humaniora	Samhällsvet.	Naturvet.	Övrigt	Totalt	%
-2	2	14	14	3	4	37	24,2
2-3	3	11	52	8	-	74	48,4
4-5	1	13	13	1	1	29	19,0
6-7	-	3	4	-	-	7	4,6
8-	2	1	2	1	-	6	3,8
Summa	8	42	85	13	5	153	100,0

Tabell 7. Anslag 1965-1976

(Belopp i tusental kronor)

Ämnesområde	Beviljade ansökningar		Beviljat belopp i % per ämnesområde
	Antal	Belopp	
1. SAMHÄLLSVETENSKAP	747	112 390	53,1
1.1 Ekonomisk historia	39	5 167	2,4
1.2 Företagsekonomi	55	6 106	3,0
1.3 Nationalekonomi	78	12 936	6,1
1.4 Kulturgeografi	70	11 910	5,6
1.5 Sociologi/socialpolitik/ socialantropologi	137	19 562	9,3
1.6 Statistik	41	5 527	2,6
1.7 Statskunskap	116	19 619	9,3
1.8 Forskning om forskning	18	1 580	0,7
1.9 Informationsbehandling	13	4 983	2,3
1.10 Psykologi/pedagogik	150	22 393	10,6
1.11 Juridik/kriminologi	30	2 607	1,2
2. MEDICIN	127	25 789	12,2
3. NATURVETENSKAP	108	28 231	13,4
4. TEKNIK	6	1 390	0,7
5. HUMANIORA	217	37 931	17,9
6. Övrigt	33	5 708	2,7
Summa	1 238	211 439	100,0

Innehållsförteckning

Redogörelse 1

A. Nya projekt 1976 6

Företagsekonomi

Inflationen, företagets kapitalvärde och tillväxt

Lars Wohlin Stockholm 6

Nationalekonomi

Sambandet mellan ekonomisk tillväxt, realkapitalbildning och naturresurser, dnr 76/52

Karl G. Jungenfelt Stockholm 7

En ny ekonomisk världsordning

Assar Lindbeck Stockholm 7

Effekterna av ATP

Ann-Charlotte Ståhlberg Lund 8

The International Grain Markets; Instability,
Adjustment Incidence, and Optimal Reserves

Peter Svedberg Stockholm 9

Modellstudier av samband mellan regional utveckling, sysselsättning och energianvändning

Lars Lundqvist Stockholm 9

Alkoholpolitik och alkoholkonsumtion i Sverige 1956-1975:

En ekonometrisk analys

Stanley Noval Stockholm 10

Skatter, lagstiftning och resursanvändning

Lars Werin Stockholm 11

Kulturgeografi

Förtroendemännainflytande och kommunplanering

Olof Wärneryd Lund 11

Sociologi

Arbete och fritid. En studie av fabriksarbetets och fritidens sociala och kulturella betydelse

Åke Daun Stockholm 12

Livsformer i en region

Bengt Rundblad Göteborg 13

Medbestämmandereformens genomförande och effekter

Bengt Abrahamsson Uppsala 13

Anläggarna och de fackliga frågorna

Bengt Rundblad Göteborg 14

Statskunskap

Internationell opinionsbildning: Kritik som utrikespolitiskt medel

Lars-Göran Stenelo Lund 14

Århundredets vapenaffär: Samspelet mellan regeringar och flygtillverkare i Västeuropa 1970-1975

Ingemar Dörfer Uppsala 15

Svensk energipolitik

Sören Holmberg Göteborg 15

Den kommunala mark- och bostadspolitiken

Thore Hammarland Örebro 16

Sven-Ola Lindeberg Örebro 16

Pedagogik/Psykologi

Förflyttningshjälpmedel för synskadade

Gunnar Jansson Uppsala 16

Psykologisk funktion hos 70- och 75-åringar

En populationsstudie

Stig Berg Jönköping 17

Omvärldsuppfattning hos vuxna

Ferenc Marton Göteborg 17

Individ i grupp. Teori- och metodutveckling för studier på individplanet av grupp-processer

Carl-Otto Jonsson Stockholm 18

Member's Participation in Industrial Organizations

Sigvard Rubenowitz Göteborg 18

Medicin

Sambandet mellan kost, nutritionsstatus och alkoholkonsumtion hos alkoholskadade och hos personer med måttliga alkoholvanor

Arvid Wretling Stockholm 19

Naturvetenskap

Visuell och akustisk kommunikation hos djur

Eric Fabricius Stockholm 20

Studier av fettsyradesaturaser hos oljeväxtfrön under utveckling

Lars-Åke Appelqvist Stockholm 20

Humaniora

"Studier i Härnösands bebyggelsehistoria 1585-1970"

(Norrländska städer och kulturmiljöer, projekt 1)

Folke Nordström Umeå 21

Populärfiktion i Sverige 1830-1970 - medier, produktion, spridning, struktur och funktioner

Bo Bennich-Björkman Uppsala 21

Stad och omland: Urbaniseringen speglad i språket

Bengt Nordberg Uppsala 22

Dövas åtbördsspråk

Bengt Sigurd Stockholm 22

Optimering av svenskt uttal

Eva Gårding Lund 23

Stormakterna och Sverige

Carl-Axel Gemzell Lund 23

Mao Zedongs skrifter: Översättning och analyser

Göran Malmqvist Stockholm 24

Omkatalogisering av det äldre biblioteket vid Arbetarrörelsens arkiv

Arbetarrörelsens arkiv Stockholm 24

Samhällsinriktad musikvetenskap II

Jan Ling Göteborg 25

A. Krigshandelsavtalet Sverige-Sovjet

B. Miljardkreditavtalet 1946 Sverige-Sovjet

Klas Bök Stockholm 26

Övrigt

Kulturlandskapets/den byggda miljöns utveckling

Samarbetskommittén för långsiktligt motiverad forskning (SALFO)
Stockholm 26

The Future of Science and Technology and their Changing Relation to Man, Nature and Society

Ron E. Case Stockholm 26

B. Statistiska uppgifter 1965-1976 27

